

vangen), maar toen de Geallieerde legers van de tweede helft van maart '45 af West-Duitsland begonnen binnen te dringen, trad het falen van de Repatriëringdienst spoedig aan de dag. In april bleek bij een bespreking in Breda waar zich toen de Staf Militair Gezag bevond, dat Ferwerda's dienst voor de repatriëring uit Duitsland slechts de beschikking had over vier kleine vrachtauto's en twee motorfietsen – een ambulance was er niet. Het Militair Gezag beschikte over negentig ambulances en talrijke andere vervoermiddelen, maar die waren alle bestemd om onmiddellijk na de bevrijding in de hongerprovincies te worden ingezet. Aan de opvang van gerepatrieerden had het Militair Gezag aandacht besteed: er waren grensvakken ingesteld en per vak waren lokaliteiten ingericht waar de gerepatrieerden medisch onderzocht en geregistreerd zouden worden en vanwaar zij hetzij bij burgers, hetzij in daarvoor ingerichte gebouwen ondergebracht zouden worden, maar de aanvoer van die gerepatrieerden was niet de taak van het Militair Gezag maar van de Repatriëringdienst; Ferwerda had begin mei '45 in totaal een kleine zestig, hoofdzakelijk in België en Frankrijk aangetrokken liaison-functionarissen opgeleid die vooral in Duitsland aan het werk moesten gaan, maar hij zou met hen geen contact kunnen onderhouden doordat zij op enkelen na niet gemilitariseerd waren, en toen die militarisering iets later in mei voor allen geregeld was, kon hij nog vrijwel niets ondernemen doordat vervoermiddelen ontbraken.

Op 13 mei (wij komen er nog op terug) arriveerden in Nederland de eerste in Dachau bevrijde gevangenen; zij spraken er schande van dat, terwijl uit Dachau de afvoer van bijvoorbeeld Franse en Belgische bevrijden al in volle gang was, de Nederlandse volledig aan hun lot overgelaten waren. Er meldden zich in die dagen bij de grensvakken van het Militair Gezag wel al grote aantallen arbeiders aan die naar delen van Duitsland waren overgebracht welke niet ver van de grens lagen (midden mei waren er al meer dan zeventigduizend Nederland weer binngekomen) maar de concentratie- en krijgsgevangenenkampen lagen diep in Duitsland, ten dele in de door de Russen bezette gebieden, en voor de repatriëring uit die verre oorden was een goed werkende organisatie nodig. Generaal Kruls werd in de arm genomen – hij wist er de minister van sociale zaken in Gerbrandy's derde kabinet, Wijffels, van te overtuigen dat een drastische ingreep nodig was. Ferwerda, die zich naar Londen had begeven om dáár de nodige steun te zoeken voor de oplossing van het vervoersprobleem, was nog niet teruggekeerd, toen Wijffels op 24 mei de gehele Repatriëringdienst ophief – hij had, schreef hij Ferwerda, de Chef-Staf Militair Gezag verzocht, 'ook de repatriëring van personen